

י"ד ע"י
התאחדות אברכים
"ויואל משה"
ד' סאטמאר

נתייחד ע"י כ"ק מור רביה"ק זי"ע
בנשיאות כ"ק מור רבינו שליט"א
בעיה"ק ירושלים תשס"ח

דמותה לתמר

ג'ריון קט"ו - שנה ה' - מסות תשס"ח

זמנים לשבת קודש

- 7.05 ..... הדלקת הנרות
- 12.46 ..... חצות היום והלילה
- 4.06 ..... עלות השחר
- 5.46 ..... נץ החמה
- 9.15 - 8.25 ..... סוף זמן קרי"ש
- 10.25 ..... סוף זמן תפילה
- 7.43 ..... שקיעת החמה
- 8.57 ..... מוצאי שבי"ק

פיקו אבות פיק א'

מעניינת דיומא

ראש חודש אב
שהקב"ה הוא אבינו

בטעמא דנקרא החודש הזה אב, על פי מה שאנו רואים שכל מי שיראת הש"ת נוגע בלבבו בהגיע תור הימים האלו נתעורר בלבבו עגמות נפש על חילול כבוד שמים, ועל חורבן בית מוקדשינו ותפארתינו, וטעמא דמילתא ע"ד שאמרו חז"ל (ילקוט בראשית רמז קמג) אין מקבלין תנחומין על החי, דעל המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב ולא על החי, ולכאורה הלשון אינו מדויק, הדול"ל בנגזרה גזירה שישתכח את המת ולא את החי. ופירוש בפנים יפות (פ' וישב) על פי מה דכתיב (משלי כו ט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, דעל ידי שזכר את חבירו מעורר שגם הוא זכור וזכרנו עוד, ומשום הכי אין מקבלין תנחומין על החי, וקסבר שמת, כיון דבאמת הוא חי, אם כן חבירו זכור וזכרהו, ועל ידי זה נתעורר גם בלבבו לזכרו, מה שאין כן במת כיון דנגזר עליו גזירה שהוא אי אפשר לו לזכור, ממילא משתכח מן הלב. וזה הטעם דנתעורר בימים האלו בלבבות בני ישראל צער על חורבן בית המקדש, כיון דבימים האלה כתיב (ישעיה כב יב) ויקרא ה' צבאות לבכי ולמספד ולקרחת, ממילא כמים פנים אל פנים וגו' דכתיב (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו, וזהו ניכר דישאל הם בבחינת בניים למקום, והש"ת הוא בבחינת אב כביכול, ואפשר דעל זה רמזו שם החודש אב. עירוגת הנושם, טעמי

חודש אב יהיה לישובה ולנחמה
כמו חודש ניסן

הנה תתכונן מנהג אבותינו תורה היא, המנהג המורגל בישראל כשרוצים לדבר זה עם זה מעניין שם הנכבד, הנה אסור להזכירו כסדרו, ואומרים השם הוי"ה. הנה הוא צירוף של חודש אב, ולמה בחרו הצירוף הזה דייקא ולא צירוף אחר מן ה"ב צירופים, להיות צירוף זה החודש עתיד הקב"ה לעשותו כימי צאתנו ממצרים בחודש ניסן אשר בו השם הוא כסדרו, על כן מנהג ישראל כשרוצים לדבר מן השם הנכבד כסדרו אומרים צירוף הוי"ה, שהצירוף של החודש הזה הוא המקוה לנו במהרה בימינו שיהיה לישובה ולנחמה ולגאולה שלימה כמו בצירופו של חודש ניסן שהוא כסדרו.

בני יששכר תמוז אב מאמר א אות ט

מילי מעלייתא

ראשי המטות יכולים להתיר מה שגדר ה'

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל וגו'. וקשה מלת לאמור. ונראה עפ"י הש"ס רבב"ח שמע ב"ק עכשיו שנשבעתי מי מפיר לי ואמרו לו שהיה לו לומר מותר לך הרי שגם הקב"ה רוצה שיתירו לו מב"ד של מטה והיינו שאמר משה אל ראשי המטות לבנ"י לאמר שיאמרו ויתירו זה הדבר אשר צוה ה' שאפילו נדר ה' צוה שיתירו לו. באר יצחק

אנוסה היא

וד' יסלח לה כי הניא אביה אותו. כל אדם לפי מה שהוא רואה בעצמו שתאותו וטבעו נוטה לאיזה עבירה אזי מוטל עליו החיוב לקדש את עצמו במותר לו ולעשות לעצמו סייגים וגדרים כדי שלא יבוא לידי איסור כמתנ"י דאבות נדרים סייג לפרישות. א"כ האשה הזאת עשתה ג"כ מעצמה סייג וגדר בדבר מה, ע"כ שידעה בעצמה שהיא צריכה לכך מעתה מאחר שאביה הניא אותה ואם אח"כ נכשלה באיזה עבירה אזי אנוסה היא ולא תענש ביום הדין מדוע לא עשתה סייג לעצמו לפרוש מהיתר שלא תבוא לידי איסור. בזה אפשר לפרש כוונת פסוק ו' סי' ל' וד' יסלח לה כי הניא אביה אותה, לולי דברי חכמ"ל שלמדו מכאן דרש אחר. מקרי דודקי

מי מושל בי

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. יל"ד על כפל הלשון. ונ"ל הדנה אדם אשר כל מעשיו לש"ש, דהיינו גם בעת עוסקו במו"מ ואכילה אין כוונתו רק לש"ש, דהיינו שיהיה בכחו לעבוד את הבורא, גם עניני חולין נחשבים בגדר מצוה, ואדם כזה יזכה למדרגת צדיק מושל ביראת אלקים, דהיינו שהקב"ה מקיים כל דבריו שמוציא מפיו כדאיתא בגמרא (מו"ק ט"ז ע"ב) מי מושל בי צדיק. וזש"א "לא יחל דברו" דהיינו שכל דבריו ועניניו לא יהיו חולין אלא לש"ש אז הקב"ה "כל היוצא מפיו יעשה". דברי מהר"א

תשובת המשקל באותו התלהבות

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר. פירוש כל דברי העבירות הבאים מחמימות האש של האדם שובעו בו לעבור העבירה, אין תקנה בו, כי אם שתעבירו באש וטהר, שתעבירו מן העבירה באש, ע"י הבערת האש שבקרבך לעבודת ה' לאהבתו ויראתו.

סידורו של שבת

							
סדר הלימוד לפר' מסעי - מסכת ביצה							
יום	א	ב	ג	ד	ה	ו	שבת
דף	ו.	ז.	ז.	ז.	ח.	ח.	חזרה

מגיד תעלומה

תקנות חומרות וסייגים

איש כי ידור נדר לה' וגו' לאסור אסור על נפשו. בשם הגה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זצ"ל: "נדר" הוא מלשון הידור, כשירצה האדם להדר ולפאר, אז לה', יהדר ויפאר שם השי"ת, אבל "לאסור איסור", כשרוצה לדבר סרה, אז "על נפשו", על עצמו ידבר ולא על שום אדם.

(שולחן הטהור מהר"ק רבי חיים אברהם ממיקולאבי דל')

עוד באופן אחר: אלו העושים תקנות חדשות וסייגים וחומרות על הכלל, צריכים לידע כי "ידור נדר לה' לאסור איסור" יכולים לעשות זאת "על נפשו", על עצמם ולא על אחרים. (פנים מאירים - פרעמישלאן)

הנשיאים לא הלכו למחלמה

ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם. מלמד שלא הלך אפילו נשיא אחד למחלמה לפי שלא יתביישו בני שמעון שלא היה להם נשיא.

(פירוש הרמקם)

איש על מחנהו

אנשי הצבא בוזו איש לו. כלומר, האנשים הפשוטים עשו לפי מדרגתם, ולא הסתכלו ורצו לחקות את דרגות האחרים הגדולים מהם.

(אור ישירים - לעכאוויש)

ינקום אף אחר פטירתו

נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף וכו'. שמעתי מהחכם השלם הרב כמהר"ר שלמה מזרחי זל"ה"ש שפירש במה שאמרו רז"ל דנקר שם משה רבינו ע"ה דקליפת פנור רוצה לקטרט ורואה קברו של משה רבינו ע"ה ונכבדת. וזה שאמר נקום נקמת המדיינים אף אחר שתאסף, דהיות קברו שם מכניע קליפתם, וזהו נקמתם.

(חומת אנך)

ינקום נקמתו

אותם ואת פנחס וגו'. מלבד טעמי רז"ל והמפרשים אפשר למתק הענין במה שאמרו גורי האר"י ז"ל דפנחס היה חלק טוב של יוסף הצדיק, איכא השתא ינקום נקמתו שמכרוהו (המדיינים) למצרים ערות הארץ.

(נחל קדומים)

המדבר לשון הרע מתגלגל בכלב

ויקרא לה נבח בשמו. שהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב, כאשר שמעתי בשם דורשי רשומות על הכתוב ויקרא לה נבח בשמו, לשון הרע ראשי תיבות "לה", ועונשו "נובח", כלשון הכתוב (ישעיה נ"ה י') כלבים אלמים לא יכלו לנבוח.

(נועם מגדים, תהלים כ"ב כ"ב)

לידתו וחינוכו בקדושה

נולד בשנת תק"כ לערך לאביו הרה"ק רבי צבי מבראוב זצ"ל, כאשר היה ילד כבן "ב שנים היה לו כמה וכמה קושיות ולא היה לו מי שיתירן אותם ושמע שבק"ק ויילא יש שם גאון גדול ועלה בדעתו לנסוע שמה, וכאשר בא שמה שמע שאין באפשר לבא לפני הגאון והמתין איזה ימים ולשווא היה תוחלתו, עד שאמר לו המשמש שביום עש"ק אחר חצות כאשר ילך הגאון למרחק אז תעמוד על הדרך והוא ידבר עמך, הילך משה הכין את עצמו על יום הנ"ל, והיה בעש"ק כאשר הלך הגאון למרחק וקבל שלום מן הגאון שאל אותו הגאון מה שמך אמר לו משה בן חנה, אמר לו הגאון האתה זה משה אשר שמך הולך מסוף העולם ועד סופו, ומה בקשתך השיב לו יש לי שאלות ואין מי שיתירן אותם לי, והתחיל להציע

קושיא אחת אמר לו הגאון נא ואחר כל קשיא המתין על תירוצו של הגאון ואמר נא עד שהציע לפניו כל הקושיות שהיו לו אח"כ אמר הגאון זה הקושיא וזה וזה הוא אחת וכו' עד שעשה מכל הקושיות שלשה או חמשה קושיות ואמר לו תירוצן על כולם אמנם לא הבין התירוצים רק זכר דבריו וכאשר עזב הגאון את העלם על פתח בית הטבילה היה חוזר על דברי הגאון, וראה שהשיב לו תירוצן מספיק על כל קושיותיו אחר זה הזמין אותו הגאון על שב"ק אל שולחנו. (מראה אש)

התקרבות לדרך החסידות

ידוע שמרן הישמח משה בתחלת ימיו לא היה מנה על עדת חסידים כמו רוב גדולי הצדיקים בימים ההם שלא השתייכו לתלמידי הבעל שם טוב ז"ל וואדבריה היה מתנגד לדרכי החסידות בכלל, ועובדא ידענא שהתאונן פע"א שמתחרט כל ימיו שרצה לנסוע להרה"ק רבי ר' אלימלך ז"ל מליזענסק שהיה קרוב מאוד לעירו והיה עומד הכן לנסוע ופתאום התלוצץ עליו השטן בדמות חבריו על שהוא היה מתמיד גדול כל ימיו ועל ידי הנסיעה הלזו יבלה העת ויגרום ביטול תורה ועל ידי כן חזר מאחריו ולא נסע. ועל זה התחרט כל ימיו שלא הכיר את הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ל. ורק אח"כ נתקרב אל דרך החסידות על ידי חתנו הרה"ק בעל אריה דבי עילאי כידוע. (כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ל, כ"ח תמוז תש"ח)

ובעת עמד על המחקר להבין דרכי החסידים והוטב בעיניו, עלה בלבו קושיא אחת על אשר דרכם לשמוח תמיד, והלא מבואר בשולחן ערוך (א"ח ס"א ס"ג) ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, והיה בנסעו לקבל פני רבו הקדוש מלובלין זלה"ה, התפלל אל ה' במחשבה צפונה בלב, אנה ה' הושיעה נא בעת בואי אל הצדיק יורינו דרך האמת, שהרי אמרו חכמים (שבת קד). הבא לטהר מסייעין אותו, לא אמרו מסייעין לשון יחיד רק מסייעין לשון רבים, משמע הכל מסייעין, אם כן גם הצדיק יסייע אותו. והיה כבואו אל הצדיק הקדוש תיכף שאל אותו מדוע פניכם כחושים היום, הן אמת שכתוב בשולחן ערוך ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמר החכם (חובת הלבבות שער הפרישות פ"ד) צהלתו בפניו ואבלו בלבו, הן תאמינו לנו כי אנו אומרים תיקון חצות בבכיה ובהספד, ועם כל זה הכל בשמחה, וכך הורה לנו רבינו הקדוש הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זלה"ה על פי משל למלך שנשבע למרחקים, ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, וכראותו את המלך בשביה הלך וככה מאין הפוגות, ועם כל זה שמח כי הרי המלך מתאכסן אצלו, והנמשל מובן כי באותו שעה שבוכה על חורבן הבית הרי השכינה עמו, ועל כן צריך להתאזר בשמחה. ואם כי לא היה מהראוי לגלות הדבר הזה כדכתיב הצנע לכת עם ה' אלקיך, אבל כבר אמרו חז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, לא אמרו מסייע כי אם מסייעין, משמע הכל מסייעין, אם כן גם אני צריך לסייע. ¹ ובזה אמר הישמח משה לפרש הכתוב (איכה ב' ט) קומי רוני בלילה וגו' נוכח פני ה', כי רנה הוא שם משותף לבכי ולשמחה, לבכי כמשמעו, ולשמחה מלשון (תהלים טו ט) קול רנה וישועה, והיינו קומי רוני בלילה שתהא הבכיה מתוך שמחה, והטעם כי הוא נוכח פני ה', שהשכינה עמו. ² (י"ט פ' יפה לעינים אות יח)

¹ ועל פי זה יש לפרש דברי המשנה בסוף מס' סוטה, שתאירו חז"ל שפלות המצב בעקבתא דמשיחא, וסיימו בדריחא אין לנו על מי לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, ולכאורה בכל הדורות כן הוא, ואין לנו על מי לסמוך וזולתו יתברך, ולמה חשבו זאת מגרירתא של דור עקבתא דמשיחא. אמנם לפי זה באמת בדורות הראשונים היו רבים המסייעין בדינו לטהר מזוהמת החטא, היינו הצדיקים שבכל דור ודור שהשפיעו עליו רוח טהרה וישועה ברוחניות ובגשמיות, והתאונן חכמי המשנה על מצב דור האחרון בעקבתא דמשיחא שיתמעטו הצדיקים ולא ימצאו, ויחסרו המסייעין בדינו, והקבי"ה לבדו יתברך יהיה המסייע ויערה עליו רוח טהרה ממרום. וזה שאמר אין לנו על מי להשען, היינו על המסייעין וזולתו, כי אם על אבינו שבשמים.

(דברי יואל מקץ עמוד שמו - ותייע בדברי יואל להיר' עמוד שפט ועמוד תכבד ולשמחית עמוד תרכ"ב)

² ויל"פ בזה אמרנו בליל שבת קודש, וכן אגיד גדולתך ברנה ושיותי ה' לקראתי שתרמני עוד בגלותי לגאלני. ביאור הדבר, וכן אגיד גדולתך ברי"ה, שעליו להגיד גדולתו של הקבי"ה ברנה שהוא שם משותף לבכי ולשמחה גם יחד, ואף על פי כי בגלות החל הזה ערבה כל שמחה בוכריו את ציון החריבה והשוממה, וראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, מכל מקום עליו להתאזר ולעבוד את ה' מתוך שמחה, והטעם ושיותי ה' לקראתי, שהשכינה הקדושה עמו בגלותו ועמו אנכי בצרה, ודבר זה מעורר שמחה בלבבניו שיהי המלך מתאכסן אצלו, אכן על זה אנו מנשכים להפיל תחינה ובקשה שתרמני עוד בגלותי לגאלני, כי כבר כלו כל הקיצוני, ועדיין כבוד מלכות שמים מושפלת עד שאול תחתיה, ובדין הוא שירחם ה' על עמו ועל ארצו בקרב הימים, כדי לאוקמא שכיתא מעפרא. (ברך משה פ' מסעי עמוד רצ"א)

יש לבאר בזה מאמרם ז"ל (תענית טו) משנכנס אב ממעטין בשמחה, וכתב המגן אברהם (א"ח סימן תקנ"א סק"א) ממעטין בשמחה, פי שאין שמחין כלל. וי"ל הכוונה כי בכל השנה כולה אף על פי שראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, מכל מקום צריך להיות צהלתו בפניו ואבלו בלב, אבל משנכנס אב ממעטין בשמחה כל עיקר, וצריך שיהא יכיר האבילות על חורבן הבית אפילו בפניו. (ברך משה ואתחנן עמוד כו - ותייע בדברי יואל יתרו עמוד פ"ג)

פועל ישועות

ידוע שהשתמש בקביעות ובה פעל ישועות ורפואות לבני ישראל בקרב הארץ, אולם תיכף כאשר נתן הקמיע אמר לזה יהא לרפואה ולזה לא, והסביר הדבר שכן הישועה תלוי באיש המקבל, שאם יש לו אמונה אזי יעשה הקמיע אות לטובה, כי על ידי האמונה בכח למשוך הישועה ובוודאי יושע. ³

קולו ברמה נשמע

תפלתו נתקבלה בכל עת וארשת שפתיו לא נמנע מאתו מעולם, וכאשר עובדא ידענא אשר פע"א כאשר גמר תפלתו תפלת שמונה עשרה נפל במחשבתו המאמר מספ"ק עשרה מאמרות שכתב שאליו הנביא מקריב תמידין בזמן הזה, והעמיק במחשבתו מדוע ולמה נפל זאת במחשבתו ונזכר מזה המאמר של העש"מ, אולי עתה עת רצון להתפלל לזכות לראות זה ותיכף התפלל להבוא יתברך שמו שיזכה לראותו איך הוא עומד ומקריב, וה' מלא תפלתו ובקשתו וזכה לראותו, ושמעתי מפי אדמ"ח (היי"ט לב) שלאחר שסיפר לו הענין הזה שאלהו אם היה אליו מלושב בשעת הקרבה בשמונה בגדים ככה"ג או בארבע בגדים ככהן הדיין, והשיב לו רק ארבע. ⁴ (תהלה למשה). עיין בחידושי תורה על ימים נוראים תש"ך שסיפר רביה"ק ז"ל את העובדא הנ"ל, וסיים זקניי זלה"ה הייטב לב שהיה עדיין ילד, נענה בשאלתו, "זיידע ווי אזוי האסטו געמעגט ארויסקוקען אינמיטן די שמונה עשרה", וענה לו, הכי אתה חושב שבאלו העינים ראיתי, לא כי אלא בעיני השכל רואין זאת ואינם צריכים לזה אלו העינים כלל.

וידוע כי עצם תפלתו היה במסירת נפש והתלהבות עצום, וכאשר הציצו מן החרוכים בחדרו ראו אותו בשעת קריאת שם מונה על הארץ זמן ארוך בפשיטת ידים ורגלים בהתפשטות הגשמיות עד ששב רוחו אליו. ⁵

אור תורתו

פעם אחת איירע כשהלך וישב ללמוד נעטרב בלבו איזה מחשבה להנאתו לחדש איזה דבר להתנאות וכדומה, אז גמר בלבו כיון שזה לא לשמה לא אלמוד עתה, ורצה לילך בטל, ושוב אמר עם לבבו וכי אני רשאי לילך בטל, הא כתיב והגית בו יומם ולילה, ואין אני רשאי להבטל ממנה אפילו רגע אחת, ואני מוכרח ללמוד. חזר ואמר אתה ה' יודע מחשבות לבי אם לא מכה שאני מחוייב לקיים מצות והגית בו לא הייתי לומד עתה מחמת כוונת הנאתי, רק מכה שאני מחוייב לקיים מצותך, אם כן כוונתי לשמה לקיים רצונך, ואם אפילו יתערב בכל זה כוונה בלתי רצויה וענוש אענש על זה, עם כל זה אני מחוייב בדבר ללמוד ושלא לילך בטל אפילו רגע, אם כן ממילא כוונתי לשם שמים, אז אמר בלבו עתה אני מבין מה מאוד עמקו מחשבותם של חז"ל שאמרו לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה, כלומר אפילו אם עולה בלבו שילמוד הנאתו שלא לשם שמים, לא יאמר אלה בטל כי אם ילמד, שהרי אינו רשאי לילך בטל והוא מוכרח ללמוד אפילו בכוונה בלתי רצויה, אם כן בהעלותו על לבו כך הרי כוונתו רצויה לשם שמים, וכל שכן שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ⁶ (יי"ט פ' צו)

ויל"פ בזה הכתוב (תהלים טו ז) אברך את ה' אשר יעצני אף כליותי יסרוני כליותי, כלומר שגם בעת הגלות המכונה לילה (ספחים ב) יסרוני כליותי ליראה את ה' ולאחבה אותו כדפירש"י, כי גם אז שויתי ה' לגדי תמי"ד כי מימיני בל אמוט, שגם בעת הגלות מאמין אני ואשית ה' לגדי להיות עמדי בכל צרותי, לכן שמח לבי ויגל כבודי וגו', כי יודע אני שהמלך עמדי, ומהו אמתקו לעבודת ה' בשמחה. (שערי תהלה מוזמר טו)

³ ענין זה מבואר בייטב לב (פ' תיקון הישועה הוא על ידי האמונה שזה האיש מאמין בה' להיות נושע בזכות תפלתו של הצדיק, וכן מקובל מפי קדשו של מוולח"ה ומפי כמה צדיקים שהכל תלוי בזכות האמונה של המבקש להתפלל עמו, עכ"ל. ויל"פ בזה מאמר המשנה (אבות פ"א מ"ט) עשה לך רב והסתלק מן הספק, פי שאם תצטרך להוושע בדבר ישועה ורחמים, עשה לך רב, ותיסע אליו להזכיר אצלו בקשתך, אבל תדע שתוושע רק באופן והסתלק מן הספק, ויהיה לך אמונה שהצדיק הוא בכח לפעול ישועה ואו בוודאי תוושע. (מהרי"א סי"ב)

⁴ ויש לפרש בזה מה שנאמר בבבואה (יחזקאל מד טו) והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם ה' אליהם. ויש לדקדק למה הוצרך להזכיר בפסוקים אלו המדברים מבית השלישי ענין החטא שחטאו בני ישראל לשעבר בתעותם מעל ה', ולכאורה הול"ל והכהנים הלויים אשר שמרו את משמרת מקדשי המה יקרבו אלי לשרתני. אכן לפי זה יתכן לומר כי נבואת יחזקאל הנביא נאמרה על זמן החורבן, אשר אף לעת כזאת עומד אליהו ומקורבו קרבותו, והימן אסף ויודותו עומדים על הדוכן לשורר ולרנן, וזה שאמר והכהנים הלויים אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם, היינו אף בתעות בני ישראל מעלי ונגרשו מהסתפח בנחלת ה' ונחרב הבית, גם בעת ההוא יקרבו הכהנים והלויים אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב חלב ודם אשה לה'. (ברך משה אמור רי - ותייע בדברי יואל בהעלותן עמוד רמ"ח)

⁵ ועיין בישמח משה פ' בלשח שרמו על בחינה זו, ופי' הנוסח בברכת מגן אבות, מחיה מתים במאמר, שהקבי"ה מחיה אותם האנשים המתים במאמרו כמאמרים דבריו לפניו ית"ש. (ועיין בברך משה פ' אמרו עמוד קכ"ב)

⁶ והנה להשיג מעלת לימוד תורה לשמה בשלימות הוא דבר כבד מאד, כי אפילו צדיקים בעלי מדרגות גבוהות קשה להם להגיע לבחינה לשמה בשלימות, כי גדול מאד כחו של היצירה המתנבד עליהם, וכאמרו ז"ל (סוכה ב) שהיצירה מניח את אורו ומגירה בישראל ובתלמידי חכמים יותר מכולם, דכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ובכל עת זורק היצירה במחשבתו של האדם פניות שונות כל חד לפום דרגא דליה ותחבון בלימודו לדברים שהוא משותק ומתאה עליהם לפי ערכו ובחינתו. ועל כן אלו אשר היצירה מבלבלם באמצע הלימוד בפניות שונות, ואפילו הכי הם מתחזקים באמצע לימודם בבחינה זו שסוף כל סוף הם יחיבים ללמוד מחמת ציווי השי"ת, ובהכרח עליהם לעסוק בדברי תורה בכל עת ועונה, באותו זמן שהם מעלים מחשבת זו על לבם הוה לימודם לשמה בשלימות, ועבר רגע זו שלומדים בשלימות לעשות

פעם אחת בא אליו הרה"ק מליסקא זלה"ה ולא היה יכול להכנס לחדרו שהיה הפתח סגור והמתין מחוץ לדלת, ובתוך כך שמע מחדרו איך שהוא לומד ונשמע קולו ועוד קול אחד עמו, והיה הרה"ק מליסקא זלה"ה סבור שהוא לומד עם איש אחד, וכאשר פתח את הדלת לא ראה שום אדם וזלתו ותמה מאד ושאל אותו על כך שבהיות הפתח נעול נשמע ב' קולות לומדים, והשיבו ק"ז זלה"ה וכי אינו יודע לך מאמרם וז"ל כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין לבין עצמו וקורא ושונה כביכול הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו. (דברי יואל פ' נשא עמוד קצד)

סיפר הישמח משה כי פעם אחת בחלומו הוליו אותו להראות לו הגן עדן, ובה לבית גדול יפה ונאה ובתוכו עמד שולחן קטן (שקרוין שטענדי"ו) ואצלו עמד זקן אחד ולמד, ואמרו לו כי זה העומד ולומד הוא אחד מהתנאים בעלי המשנה, ושאל האי סבא קדישא וכי זה הוא הגן עדן של התנא, והלא כזה ישנו גם בעולם הזה, והשיב לו האם תדמה כי התנא הלזה הוא בגן עדן, הגן עדן הוא בתוכו ובלבדו⁷. (ורמז על זה בישמח משה פ' ויקרא שתגלה לו בחלום בענין הגן עדן של התנאים, ע"ש).

שמח לבי ויגל כבודי

בעת שנתמנה בנו הגה"ק ר' אלעזר ניסן זלה"ה לאב"ד בק"ק סיגוט, ונסע עמו ללוותו, נתקבצו אז אלפים רבים מירשאל ויצאו לקראתו בבגדי שבת ויו"ט, והאי סבא קדישא בכה מאד על היותה הכבוד ואמר אוי לו למי העולם מטעין בו, אז פתח בנו הקדוש את פיו בחכמה ואמר לו שהכבוד הזה נותנים לו עבור תורתו בשביל שהוא תלמיד חכם ומייצע את עצמו בתורת ה' והוא כבוד התורה, ונחה דעתו של הישמח משה ונענה נחמתני בני נחמתני. ופי' אז הכתוב (תהלים טז ה) שוית' ה' לגנדי תמיד וגו' לכן שמח לבי ויגל כבודי, כי הרמב"ם פי' הפסוק (תהלים ל יג) למען יזמך כבוד, שאם נותנים כבוד להש"ת אזי הכבוד מזמר ומשבח על שהגיע להקב"ה, לא כן כשנותניו כבוד לבשר ודם. ולכן כשחולקין כבוד לאדם, צריך להבין שלא בשביל עצמו הוא זה, כי אם בשביל שיש בו תורה ויראת שמים וצדקות, וכל זה מתן אלקים הוא כדכתיב (משלי ב י) כי ה' יתן חכמה, ואמרו (קידושין ל:): אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ולכן צריך שיעלה הכבוד ההוא להקב"ה ויאמר שהכבוד אינו שלו אלא של הקב"ה, ואז יגל הכבוד ויזמר. והמופת על זה להבין אשר עם לבבו, אם חולקין כבוד לזולתו יותר ממנו בשביל שהוא חכם וצדיק, לא ירע בעיניו ולא יקנא בו, אלא יאה חביב בעיניו כבוד חבירו כשלו, וישמח בלבבו על שכבוד שמים מתרבה מה לו הוא או על ידי אחר, אבל אם לוקח הכבוד לעצמו להנות בו, אז אם מכבדיו אזולתו יותר ממנו ירע בעיניו ויקנא בו, וכבר אמרו (שבת קנב:): כל המתקנא עצמותיו מוקיבין. וזה שאמר דוד מלך ישראל שחלקו לו כבוד, שוית' ה' לגנדי תמיד לדעת שהכל מידו והכל שלו, ולכן שמח לבי ויג"ל כבודי מפני שאינו לעצמי אלא של ה', ואם כן אף בשרי ישכון לבטח ולא ירקב כי אין בו קנאה על זולתו⁸.

צפית לישועה

ידוע כמה הרבה הישמח משה להרבות בתפלה ותחנונים על הגאולה שלימה, והסיבה לזה אמר הוא עצמו, כי הוא נמצא כבר בפעם השלישית בעולם הזה, פעם אחת היה בדור המדבר, ואח"כ היה בדור החורבן. (ויש שאמרו כי היה ירימה הנביא בעצמו)⁹, ובפעם השלישית הוא עתה בעולם הזה. ועל כן אמר, אל יפלא בעיניכם גודל אבלי ותוגי על חורבן ביהמ"ק כי אני הגבר ראיתי עני

עמי השי"ת ירחם ויזכני לראות בבנינו כשם שראיתי בחורבנו, על כן לא אוכל לשכוח אף רגע ואקוה לה' יום (תהלה למשה)¹⁰.

מרגלא בפומיה לומר שהצדיקים אחר הסתלקותם לחיי עולם הבא כשבים לגן עדן העליון מחמת רוב התענוג שיש להם שמה אינם מרגישים בצער הגלות ושוכחין את הנעשה בזה העולם, ועל כן אינם משתדלין ואין מרעישין שמה בעולמות עליונים למהר את הגאולה. ואמר על עצמו שכאשר יבא הוא לעולם העליון לא ישכח ולא יכנס לגן עדן עד שיבטיחו לו שתהיה מיד הגאולה שלימה. ופעם אחת כאשר הלך הייטב לב על ציון קדשו אמר, אבי זקני הלא אתה הבטחת שלא תשכח להשתדל להביא את הגאולה.

ובדברי יואל (קהלת עמוד שכ) כתב, שמעתי מאבא מארי זלה"ה שאמר בשם הרה"ק הרבי ר' מאיר מפרימישלאן זלה"ה, כי באמת כן היה שלא רצה הישמח משה ליכנס לגן עדן עד שתהיה הגאולה שלימה לאוקומא שכינתא מעפרא, ונעשה רעש גדול בפמליא של מעלה, עד שדוד המלך בעצמו התחיל לנגן בכינורו ונתפעל הישמח משה מנועם עריבות ומתיקות הקול, ושאל מהיכן בא קול הזה, והשיבו לו שיבא ויראו לו, וככה נמשך לפני ולפנים לתוך הגן עדן, בהתהלכו אחר קול הערב¹¹.

פעם אחת ביום הושענא רבה שעמד לפני ארון הקודש פתוח, אמר רבש"ע, אם תחשב שמה שאני מתפלל כל כך על הגאולה הוא בשביל טובתי, הרי אני מקבל עלי שלא יהיה לי שום חלק בהגאולה שלימה, רק שיהיה הדבר ויתרבה כבוד שמים, ואם תחשוב שעכ"פ אני מצפה שיהיה לי חלק לעולם הבא, הרי גם זה אני מקבל עלי שאפילו אם ארד לשאול תחתית, ולנצח נצחים לא אראה שום אור, אף על פי כן אני רוצה בדבר, רק שיתגדל ויתקדש שמה רבה מיד¹². (ועיין בחינה זו בישמח משה פ' תשא).

בדרשתו האחרונה אמר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאם הייתי יודע מתחלה שיתארך זמן הגלות כל כך, לא היה ביכלתי לסבול ולא הייתי מאריך ימים עד הנה ר"ל, ואמר בזה הלשון רבש"ע וואס א נוצן האסטו אז דו האסט אויסקנאפט אן אלטן נאר, אלא שהיית מעלים ממנו וחשבתי שקרובה עת הקץ ויהיה הגאולה מיד¹³.

למודעי צריכא!

שמדור הזה תם ולא נשלם, כי הרבה סיפורים ופירושים יקרים נשמטו מחמת חוסר המקום והזמן, ועוד חזון למעוד.

זכותו יגן עלינו ועלך כל ישראל אמן

¹⁰ וכן כתב רביה"ק זייע בהקדמה לספח"ק ויואל משה, שהישמח משה אמר כי בעבור זה הוא מוסר נפשו על הגאולה יותר משאר צדיקים כי אינו דומה שמעוה לראיה, וכולם שמעו על החורבן אבל הוא ז"ל ראה אותו זמן במו עיניו כי הי' באותו זמן וכל הנעשה אז עומד לנגד עיניו, עכ"ל.

¹¹ ובתהלים דברי יואל פי' בזה הכתוב (תהלים קלב ז) בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך, היינו לבל יתעכב פני המשיח על ידי כנורו של דוד. - ועיין בדברי יואל לשמחת תורה (עמוד תרפד) שהפליג בענין זה במעלת משה רביא מהימא דאף לאחר הסתלקותו נשאר לעולם הרעיא מהימא, וזהו שלא כהתה עינו, שלא לפרעה ראייתו מעל צאן מרעיתו, עיי"ש.

¹² ועיין בייטב לב (פ' לך) שכתב פעמים רבות שעמונו מהאי סבא קדישא מוזה"ה"ה בפה מלא מספר נפשו ממש לבאדון חיו"ו, באופן שיתוקן על ידי זה כל הפגמים ויבוא משיח למען יתקדש שם שמים בעולם.

עכ"פ יצויר במציאות לבשר ודם להגיע לקדושה נפלאה כזו לטלק עצמו מהנגיעה מכל וכל. ועל פי זה יש לפרש מה שאמרו הז"ל בס' בבא בתרא (דף עד:) שאמר רבה בר בר חנה שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי (שבועת הגלות) ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי, כי אתאי לקמיה דרבנן א"ל כל בר בר חנה סיכתא, היה לו לומר מופר לך. ולכאורה קשה לפי דברי הרמב"ם (בפ"ו מהל' נדרים) דהונע דבר אין יכול להחזיר הנדר, הרי בשבועת הגלות חזון נעול דבר. אמנם לפי דרכינו אי"ש דידעו ביה רבנן ברבא בר בר חנה שהיה בכח השגתו לטלק נגיעתו, וממילא היה ראוי להחזיר שבועת הגלות. (דברי יואל חיי עמוד תפב - ועיין בחידושי תש"ו סיג מס"ו:).

ועל פי זה יש ליישב הסתירה בזה"ק דמבואר (ויחי דף ר"ט): דלית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי, ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי, דכתיב (תהלים ה ה) לא יגורך רע כלל. והקשו המפרשים ממה שאמרו הז"ל (ירושלמי פאה פ"א ח"א) אין לך דבר העומד בפני התשובה, וכן מובאר במקום אחר בזה"ק (ויקהל דף ר"ד): דתשובה מהני אלא צריך תיובתא שלימתא. אולם העיקר בכוננת התשובה רק למלאות רצון הבורא יתברך, ולא להביט על תועלת עצמי כלל, אלא כל כוונתו יהיה אך ורק לעשות נחת רוח להבוכ"ע, ובהינה תשובה כזו הוא חוץ לדרך הטבע ממש. ובהו מיושב הסתירה כי על ידי שהודיעו ז"ל חומר החטא הזה דלא מהני עליה תשובה כלל, אם כן המתאמץ לעשות תשובה על זה, גילה דעתו שלא בשביל עצמו הוא עושה תשובה, דהרי לא מהני בלאו הכי, אלא הוא עושה תשובה בשביל רצונו יתברך, וזה הוא בחינה גדולה ומעולה מאד ויתקבל בודאי. (דברי יואל שמות ע - ועיין בדברי יואל פ' תרוע עמוד שכה)

ויל"פ בזה מאמר המשנה (אבות פ"א מ"ג) נגד שמא אבד שמיא, פי' אם בעית לגדל שמו יתברך שיתמלא במילואו להגאל בגאולה שלימה בהתרוממות קרן התורה וירשאל, אבד שמיא, צריך שיהיה מוכן ומזומן למסור נפשו ונשמתו עבור זה, ובאופן זה יוכל לפעול בתפלתו. (מחרי"א ט"ב)

¹³ ואפ"ל כי יעקב אבינו ביקש לגלות את הקץ מיד, כי היה סבור שתחיית המתים מגעת בימי כמבואר במדרש, אמנם מן השמים לא הרשוהו לגלות, כל לא היו ישראל ראוים עדיין לתשלום הקץ עד שיושלם התקדוש על ידיהם, ואלמלא היה יעקב אבינו מגלה קץ הגאולה, ישנו על ידו אריכות הגלות והשתלשלות הסיבות שיעברו על ישראל, והיה קשה כח הסבל לסבול צער הידיעה ההוא, ולא היה אפשר לעמוד בה. (דברי יואל ויחי עמי תקעד - ועיין בדברי יואל לראש השנה עמי קכח, ובדרשות לחי"ו החזיר מרן זי"ע פעמים רבות)

לע"ב

הרה"ה ר' ישראל דוד ב"ר יצחק זאב ז"ל
גלב"ע ב"ו תמוז תשנ"ו - תנצב"ה

⁷ רביה"ק זייע בדברי יואל (פ' במדבר עמוד פ) הביא עובדא זו ששמעו מאביו הקדושת יו"ט זלה"ה, ועל דבר זה שהיה ירימה הנביא בעצמו, כתב שמעתי מפי מגידי אמת אבל לא שמעתי מפי אאמורי"ר זלה"ה.

יסודי התורה

איך מותר להגעיל כלים

דף ד: ותנן אין מבטלין איסור לכתחילה.

הנה בפרשתן (במדבר ל"א כ"ג) נצטוו ישראל בהגעלת כלי מדין, דכתיב כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש, ופרש"י כדרך תשמישו הגעלתו, מי שתשמישו ע"י חמין יגעילנו בחמין, וכן הוא במס' ע"ז (דף ע"ה) במתני' הלוקח כלי תשמיש מן העכו"ם את שדרכו וכו' להגעיל יגעיל, ובגמ' שם מקשה ולמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר גיעולי עכו"ם דאסור רחמנא [פרש"י במדין דכתיב תעבירו באש וטהר דבעי הגעלה] היכי משכחת לה, אמר רב חייה בר"י דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא [פרש"י שבישל בה עובד כוכבים היום, אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינה אלא לפגם], ומקשה הגמ' מנאן ואילך לישתרי [בלא הגעלה], ומשני גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא, ע"כ.

וכתבו התוס' (שם ע"ו, ד"ה מכאן) וז"ל: והגעלת כלי בן יומא אין להגעיל אלא בששים דשמונית הנפלט בחמין טעם לשבח הוא, ע"כ. והוציא מדברי התוס' דכל היתר הגעלת כלי בן יומא הוא רק מדין ביטול איסור, והפי' דאחר שנפלט האיסור במים חוזר ונבלע בקדירה, אלא דכיון דיש במים ששים הרי קיי"ל דטעם בטל בששים, ולפי"ז קשה מסוגיין דקיי"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה ואיך מותר להגעיל.

ובשו"ת הריב"ש (סי' שט"ט) כתב דהיתר ההגעלה, דאין מתכוין בטל אלא להכשיר הכלי, ובכה"ג אין איסור בטל היכי דאי אפשר בענין אחר, ומה"ט מבואר בשו"ע (י"ד סי' פ"ד ס"ג) דדבש שנפלו בו נמלים יחממנו עד שיהא ניתן יוסגנו, ואע"ג דע"י החימום נבלע הטעם, כיון שבטל מותר, ואין כאן מבטל איסור לכתחילה שאין כוונתנו אלא לתקן הדבש.

ובפר"ח (סי' ס"ד סק"ו) כתב טעם ההיתר בהגעלה דמה שנבלע אחר שנתבטל בששים לא מקרי מבטל איסור דכי קא בלעי היתרא בלע, וע"פ בברי מגדים (א"ח סי' תנ"ב משב"ז סק"א) מש"כ בענין זה.

ולפי הנתבאר דהיכי שאין כוונתו לבטל לא מיקרי מבטל איסור, א"ש הא דמבואר בגמ' הנ"ל דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלכאורה לפי השיטה דאין מבטלין איסור לכתחילה אסור מדאורייתא (עיין ש"ך סי' צ"ט סק"ז), וי"א דההיתר דנותן טעם לפגם הוא מדין ביטול בששים, דאפילו בנותן טעם לפגם יש טעם קליש, אמנם כיון דטעם פגום הוא, בוודאי יש במאכל ששים כנגד הטעם ובטל. ולכן י"א דנותן טעם לפגם אסור בפסח, כיון דפסח אסור במשהו ולא בטיל (עיין בזה בפרמ"ג סי' ק"ג משב"ז סק"א), וא"כ איך מותר מן התורה לבשל בקדירה שאינה בת יומא משום דנותן טעם לפגם, והלא אין מבטלין איסור לכתחילה. וי"ל כנ"ל, דכיון דאין כוונתו לבטל לא מקרי מבטל איסור מן התורה.

וכעין זה כתב הפרי מגדים (סי' צ"ט משב"ז סק"ג) לבאר דין השו"ע שם, דאם נבלע איסור מועט לתוך כלי כשר ודרכו של אותו כלי להשתמש בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחילה בלא הגעלה לפי שא"א לבוא לידי נתינת טעם, וז"ל: והמכוון בזה דוודאי איסור בעין אסור לבטל ולהוסיף, אבל בלוע בכלי שאין כוונתו לבטל אלא לבשל בתוכו לא מיקרי מבטל וכו', אפילו למ"ד אין מבטלין מה"ת אפשר בכלי דאין מכווין הוי דרבנן שמוא פעם אחר יתן טעם, ומשום הכי בדרבו בשפע שא"א לבוא לידי טעם, לא שייך למיגזר, ע"כ.

מנהג ישראל תורה

כסא דברכתא (ל) כוס של הבדלה

ההדס בימין והכוס בשמאל

נוטל ההדס בימין, והיין בשמאל ומברך על ההדס. (שו"ע סי' רצ"ו)

להחזיק ההדסים בדרך גזילתו

ובמהרי"י וייל כתב כשמברך בורא עצי בשמים במוצאי שבת, יטול אותם דרך גדילתם עליוש. (מגן אברהם, סם)

כל הברכות של הבדלה צ"ל על הכוס

והיין בשמאל, ואינו מניחו אז מידו משום דכל הברכות של הבדלה מצוה להיות על הכוס. (משנה ברורה)

לניח הכוס על השולחן

ודע דהאחיזה בשמאל אינה חובה כלל וכו', וכשמברכין על הבשמים מניחים הכוס על השולחן, ונוטל הבשמים בימינו. (ערוך השולחן)

מחזיר הכוס לשמאלו, או מניחו על השולחן. (סידור העיב"ץ)

גם כשמונה על השולחן מקרי מברך על הכוס

קעת כל הגדולים והצדיקים והעולם מניחין הכוס על השולחן בשעת ברכת הבשמים והנר, וצ"ע למה, ואפשר יען דחוששין שמא היין כשתופס בשמאל, וטרוד בזה, ולא יכוין הברכה אם כי יש לומר דזה הוא כמו לולב שבשעתיה אינו מטריד, מכל מקום יש לומר דבשמאל האחיזה אינו טוב ומטריד יותר, ומצד שצריך לברך גם בשמים ונר על הכוס, שכתב במשנה ברורה דמשום הכי צריך לאחוז הכוס בשמאל י"ל לעני"ד דגם כשעומד הכוס לפניו על השולחן הוה כסודרן על הכוס, (משנת יעקב, מובא בילקוט מפרשים בשו"ע מהדורת הדרת קודש)

לברך בורא מיני בשמים

ואף על גב דבסי' רי"ו כתב דצריך לברך על כל מין לבדו, הכא שאני דההדס הוא יבש ואינו מריח, לכן אין לברך רק בורא מיני בשמים אתרווייהו. (מגן אברהם, סי' רצ"ז)

לברך מיני עצי בשמים

ותברך על ההדס בורא מיני עצי בשמים. (סידור רבי קאפיל)

ואם יש לו עוד מיני בשמים יברך בורא מיני עצי בשמים. (סידור תפלה ישרה)

להריח ממקום הקטימה

אפשר משום הדס דלמצוה קיימא, כשמברכין בורא מיני בשמים נוהגין לקטום, שלח הוא במקום הקטימה וריחו נודף. (מהרי"ם שייף, ביצה לט)

לצאת יד"ח ברכת הבשמים והנר מפי המבדיל

מצוה יותר לצאת כולם בברכתו, דברבו עם הדרת מלך, ולא לברך כל אחד בפני עצמו. (משנה ברורה)

השומעים מברכים בעצמם

ודע כי ברכת הבשמים לא נהגו השומעים לצאת בברכת המברך, אלא מברכין לעצמם וכן בברכת הנר. (ערוך השולחן)

מורי וזל"ה בעל אמרי יוסף, היה דרכו בקודש ללכך בלשון על ידו המטופחות מכוס של הבדלה, תיכף אחר ברכת בורא פרי הגפן, ושמתני מאז טעמו בכדי שיוכל לענות אמן אחר ברכות אחרים, בכדי להוציא נפשו מכל ספק וכן אני נוהג אחריו. (שו"ת יגל יעקב)

לזכרון עולם בהיכל ה'

לפניך הזדמנות נדירה!

להחקק באותיות מוזהבות בדברי הימים למוסדותינו הק' ולהיחרט בעט ברזל ועופרת על לוח מיוחד בכותלי בית מדרשנו

בית מייסדי המוסדות - בוני המוסדות

פרטים יבואו אי"ה

עתידה של מוסדותינו - הוא עתידה של דורותינו - עשה למענך ולמענינו